

Marcus Antonius zimara Magnifico ac nobili patricio ueneto antonio suriano phiæ cultori felicitatē.

Percunctanti mihi quid magnificentiæ tuæ Antoni suriane pro tot ac talibus beneficiis tuis in me col-
latis dedicarem. Agitata a nobis questio de formarum intellectarum intentione succurrit. Nihil enim
iocundius aut gratius: quàm aliquid quod ex philosophorum sententia emanarit magnificentiæ tuæ offer-
ri posse perspexi. Non enim me fugit quantum bonarum artium ac omnium studiorum ardentissi-
mus cultor existas. Quo fit ut imortale uenetiæ decus sis breui ipse facile euasurus. Verum (ut ad
me meum sermonem conuertam). Non me latet quod multi genuino dente hanc nostram disceptatio-
nem latrabunt. Sed mihi potissimum ab ipsis prestari uelim: ut nihil sine ratione damnent. Nō enim
iuuenis sententia aspernanda est. Si tamen rationibus fuerit efficacibus firmata. Perypateticorum enī
consuetudo fuit. ut in unaquaque re non quis dixerit: sed quid dictum esset inspicerent. Nō enim pytha-
goricorum morem insequimur: qui nullum opus admittebant. Nisi illud a pythagora cōditum firmi-
ter tenerent. Quamobrem mi Antoni humanissime questionem a te tādū expectatam pro necessitu-
dinis nostræ indissolubili uinculo suscipe grato animo. Eamque contra aduersariorum acutissima ue-
rena propalanda exponas. Nullius enim sententiam formidabimus: si partes nostras ueritas ipsa
tuebitur. Vale igitur mi Mecœnas. Vale inquam uirtutum decus. Vale in sup semper liatogæ memor.

Iacobus Philippus ex pellibus nigris troianus artiū & medicinæ doctor.
ad Marcum Antonium hydruntinum phiilo sophiæ doctorem.

Vt preciosa nitet fuluo redimita metallo
Gemma: tenet nitidum sic liber iste iubar:
Hinc: quicūque legit miratur Marce libellum;
Nam uidet ingenii munera culta tui.
Vnde dolet: quod adhuc primæ lanuginis ætas
Sit tua: nam uita est quam breuis imodicis.
Ergo rogat lachesis producat stamina: teque
Nestoreos faciat uincere posse dies.
Vt sophiæ pateant penetralia cōdita: quæ iam
Extenebris phœbo lucidiora facis.

Marciantonii zimara de sancto petro de galatinis terræ hydrūti artium doctoris que-
stio de speciebus intelligibilibus ad mentem Auer. ad Magnificum patritiū Venetū An-
tonium surianum.

Veritur utrum ad mentem Auer. intellectus possibilis recipiat species intelligibiles sub-
iectiue. & arguitur q̄ non. Nulla substantia intellectualis recipit in se aliquod accidens
sed intellectus possibilis est substantia intellectualis ex tertio de anima igitur: Maior
est auer. in xii. m. in. cōmē. xv. ¶ Scdo. nulla forma separata a materia patitur essentia
liter uel accidentaliter: sed anima intellectiua est forma separata a materia ergo: maior
est auer. in nono metaphice comento secundo: minor patet ex tertio de anima. ¶ Ter-
tio arguitur auctoritate expressa Auer. i. septimo phisicorum comento uigesimo ubi
habet q̄ cognitio non fit in cognoscente ita quod pars cognoscens sit transmutata: sed fit quando
aliquid aliud transmutatur: & infra dicit q̄ comprehensio ipsa non est aliquid factum in se sed in
respectu ad nos ex qua auctoritate uidetur sentire Aue. intellectum nihil in se recipere. ¶ Quarto argui-
tur ratione per impossibile si intellectus possibilis in se recipit species intelligibiles sequeretur q̄ esset
actu ante intelligere consequens est contra philosophū in tertio de anima in textu comenti. v. proba-
tur autem sequela quia prius natura intellectus reciperet speciem quam intellectionem: & ex conse-
quēti prius actueretur per species q̄ per intellectionem. ¶ Quinto arguitur si de quo magis uidetur in
esse & nō inest ergo nec de quo minus. sed magis uidetur q̄ substantia immaterialis immediate pos-
sit agere in substantiam materialem q̄ e contra & tamen substantia immaterialis non potest imme-
diate agere in substantiam materialem. ergo a fortiori ipsum phantasma quod est materiale non po-
test agere in intellectum possibilem qui est immaterialis ad productionem speciei intelligibilis. pri-
ma pars minoris patet q̄ magis uidetur q̄ immateriale agat in materiale q̄ e contra immediate.
¶ Quia immateriale est maioris actiuitatis & perfectionis q̄ sit materiale. ¶ Ratio enim agendi est
actus ut patet tertio phy. textu comenti. xvii. & nono metha. in textu cōmē. uigesimi. ¶ Ratio autem
patiendi est materia: ut patet secundo de generatione textu cōmē. liii. cū igitur sba immaterialis sit tm̄ actus
materialis autē sba sit actus in materia relinquit q̄ sit maioris actiuitatis sba immaterialis q̄ substantia
materialis Scda uero ps minoris patet. uidelicet q̄ sba immaterialis nō possit immediate agere in substantia
materiale ex scripto metaphi. cōmē. xxxi. Et octauo phy. cōmē. xy. Et. xii. metaphi. cōmento. xxviii. ¶ In
oppositum. Et pro parte uera est phs. Et cōmentator in tertio de aia. in textu cōmenti sexti. ubi laudat
antiquos qui dixerunt intellectum possibilem esse locum specierum. ¶ In hac questione tria faciam.
In prima recitabo opiniones aliorū qui Auerroystas se profitentur eē. Et impugnabo eas. in secūda
ponam opinionē quam credo esse ueram ad intentionē Auer. In tertia mouebo. Et soluum pro posse
meo quædam subnilia dubia contra illam. Et respondebo ad argumēta p̄cipalia. ¶ Quantum spectat
ad primum est una opinio cuiusdā moderni qui negat spēs intelligibiles ad mentem Auer. Sed dicit
q̄ intellectus possibilis recipit formas rerū materiales scdm suum esse formale Et inquit q̄ recipiuntur
in intellectu: sicut locatū in loco. Cogitur autem iste opinator ad hoc quia si intellectus possibilis recipe-
ret spēs intelligibiles & nō reciperet formas rerū scdm eē reale demonstratio phs in tertio de anima.
In textu cōmēti. iiii. Nulla esset. Aristot. enim ibi intendit concludere q̄ intellectus possibilis sit abstra-
ctus a materia per hoc medium quia oē recipiens debet esse denudatum a natura recepti. Si igitur ipse
intellectus reciperet spēs intelligibiles & non formas rerū. Solum concluderet phs q̄ intellectus possi-
bilis est denudatus ab oibus similitudinibus rerū materialium & non concluderet q̄ intellectus ip-
se sit denudatus a materialitate realiter. Cōfirmat hāc imaginationē p̄ Auerroym. in illo cōmēto. iiii.
ubi habet q̄ illa demonstratio phs fundatur sup duas propositiones quæ p̄ia est q̄ oē recipiēs &c. Secū-
da uero q̄ intellectus possibilis recipit oēs formas materiales. Et nō dicit q̄ recipiat spēs. Si fr̄ cōmenta-
tor in eodē tertio in cōmē. vi. Et in cōmēto. xxxviii. dicit q̄ remanet ut illud qd̄ e de entibus i aia sit for-
ma nō materia. ¶ Sed cōtra ipsam opinionē arguo demonstratiue q̄ ista non fuerit mens Auer. Et p̄rio
sic. si intellectus possibilis reciperet formas rerū scdm suum esse formale sequeretur q̄ intellectus dum
intelligeret lapidem eēt lapis formaliter. cōsequētia est Auer. in. iiii. de aia in cōm. xxxviii. quæ cōsequē-
tia tenet pro tanto. Nam sicut tenētes intellectum possibilem recipere oēs similitudines rerū materi-
alium habēt cōcedere q̄ intellectus est oēs res materiales scdm esse spirituale. Ita qui dicūt intellectum
recipere res materiales scdm esse reale habent ponere intellectum esse oia realiter & formaliter. Prete-
rea si intellectus reciperet formas rerū secundum suum esse formale sequeretur q̄ forma sanita-
tis in anima medici faceret sanitatis actionem. & sic medicus esset sanus. cōsequētia e eiusdē Auer. xii.
me. cō. xxiii. ubi exp̄sse hēt illā cōsequētia. uideas igitur aberras a uia Aue. Ipsi. n. ipōis opinionē quā ip-
se. Et p̄ceptor suus Ari. ex intēto dānāt. Aristote. n. postq̄ in p̄rio de aia posuit opinionē empedoclis q̄ di-
cebat aiam esse compositā ex quattuor elementis. Et q̄ terram terra cognoscimus: quia cognitio fit p̄
assimilationē cognoscētis ad cognitū. Ideo in tertio de aia. in tex. cō. xxxviii. mouet & soluit istam que-
stionē. utrum aia sit oia scdm esse reale ut ponebant antiqui. Et dicit q̄ aia est quodāmodo omnia & q̄ la

pls non ē in aīa. Sed spēs lapidis. opinio igitur ista fuit Antiquorum errantium de ueritate animæ. Et non fuit opinio Auerrois sicut ipse sibi imponit. unde oīa inconuenientia que consequuntur anti- quos sequūtur istam opinionē ut intuenti patet. preterea si intellectus reciperet formas materiales regē scdm suum esse formale: sequeret q̄ intellectus non intelligeret uniuersaliter. Et abstracte. quia obiectum eius esset quantū & signatum. oīs enim forma materialis est quanta & signata scdm Auerroym. Et rō est assignata ab ipso in primo capitulo de substātia orbis. Nā oīs forma materialis recipit in materia mediantibus quātitatibus interminatis. Et propter hoc ē famosa propositio in uia eius q̄ oīs forma cōstituta in esse p̄ subiectū ē extēsa. & idem habet Auerr. in octauo phy. cō. li. & lii. & expressi^o i. lxxvii. eiusdē octauī. ubi habet q̄ omni formæ existenti in materia accidit diuisibilitas. Et si hoc nō esset de intentione Auerrois multæ cōsequētie quas facit cōmētator in tertio de anima nullæ forent. Et maxime illa quam facit in commen. quinto ubi arguens contra ponētes animas intellectiuas esse multiplicatas ad multiplicationem corporū: inquit q̄ tūc non posset aliquid intelligi sed eēt processus in infinitum. quæ cōsequētia ualet presuppositis duobus. primū q̄ oē quod intelligitur est abstractum ab apēditis materiæ. scdm uero est q̄ omne quod recipitur in re materiali quāta est materiale & quantū. Et ideo si animæ essent multiplicatæ essent formæ dantes esse materiæ & ex consequenti eēt extēsa. tunc spēs receptæ eēt quantæ etiam & extēsa & quantūcunq̄ fieret abstractio ulterior: quia tñ semp reciperentur in re quāta semp essent quāta: unde spēs sensibiles quæ sunt in medio & quæ recipiuntur in organis tā sensuum interiorū q̄ sensuum exteriorū. Sunt extēsa ad extēsiōnē subiecti ad intentionem Auerrois. quicqd dicat Albertus de hoc in libro de hoīe in questiōe qua querit quid sit obiectum imaginatiue. Rōnes enim eius nō conuincunt & eas soluerē: si scirem me nō a principali proposito diuertere. Patet igitur cōsequētia nostra q̄ si intellectus reciperet sicut dicit ista opinio q̄ intellectus intelligeret signate. Et cum hic & nūc. Nā cum illa eadem forma quæ est extra animam sit in anima cum talis sit signata: signate igitur representat: unūquodq̄ enim naturaliter representat se ipsum sicut ē. sed dicebat q̄ cōcurrit irradiatio intellectus agētis: & ideo ista forma uniuersaliter representat. Sed ista responsio nō potest stare: quia aut intellectus agēs per istā irradiationē producit aliquid in istam formā aut nihil. si nihil pro nihilo habeatur. Et si aliquid producit: uel igitur tale pductū est substantia uel accidens. nō potest dici q̄ sit substātia. quia licet A uicēna hoc cōcederet. q̄ uidelicet ab aliqua substātia separata possit p̄duci aliqua forma substātialem imēdiatē. ipse enim posuit datorē formæ a quo fluunt oēs formæ substātiales istorū inferiorū existentiū sub globo lunæ ut recitat Auerrois de eo in septimo methaphi. in cōment. xxxi. & xii. metaphi. xiii. & xviii. cōmēt. Et similiter licet Themistius hoc non haberet pro inconuenienti. (ut recitat cōmētator etiā de ipso in cōmen. adductis) ipse posuit formas aīaliū genitorū per putrefactionē eē ab intelligentia separata. Tamē sequēdo fundamenta Auerrois in quibus mō insistimus hoc nō est possibile sicut per longum processum ipse pbauit in septimo metaphi. cōment. xxxi. q̄ nulla forma materialis imēdiatē pōt p̄cedere ab intelligentia separata: quia oīs talis agit mediante instrumēto: quod scdm totū est uniforme: & quo ad patres eius est difforme: quod instrumētum est ipsum corpus celeste. & sic saluatur nouitas quæ est in effectibus: hanc eādē sentētiā habet ipse in octauo phi. in cōmē. xv. ubi ex intento probat q̄ a uoluntate antiqua nō potest imēdiatē aliquid nouum prouenire. Et in. xii. meta. in cōmē. lxxviii. repetit eandē sentētiā. & sine dubio credo q̄ ista ē fuerit mens preceptoris sui sicut patet intuenti rōnes eius in octauo phi. Et in. xii. meta. (licet in hoc errauerit Aristo.) Ipse enim loquebat ut experiebat. unde scdm Auerr. in septimo meta. cōment. xxxi. Oēs animæ dantes eē materiæ educūtur de potentia materiæ a uirtute informatiua existēte in spiritu genitiuo: in his q̄ generantur per propagationē. in his uero quæ producūtur per putrefactionē: est aliquid proportionale uirtuti informatiue pductum ab ipso celo: nō sicut dicunt uulgares q̄ ista qualitas pportionalis uirtuti informatiue: ita ē a celo q̄ non sit educā de potētia materiæ. imo dico q̄ pro tanto ista qualitas dicitur a celo produci quia educit de potentia materiæ non uirtute actionis quattuor elementorū: nec mediante calore elemētari: sed mediante calore celesti: ut habet ipse in. xii. meta. in cōmē. xviii. Et rō quam ibi assignat Auerrois sup hoc. & ante ipsum Aristoteles in secūdo de generatiōe aīaliū capitulo tertio. est quia calor celestis habet uirtutē generandi animalia. sed calor ignis corrumpit animalia. & sic qualitas ista proportionalis uirtuti informatiue dicitur qualitas a celo producta quia insequitur uirtutē caloris celestis ad hoc q̄ educat de potētia materiæ. Et sic ē intelligitur dictū cōmētatoris in tertio de aīa in cōmen. vi. ubi habet q̄ aīa sensitua non est uirtus attributa complexionī. i. nō insequitur uirtutes quattuor elemētorū a quibus causatur complexio. in cōmento enim quinto inuehit contra Alexandrū qui uniuersaliter dixit q̄ oīs forma materialis siue sit forma animati siue sit forma mixti inanimati insequitur refractionem quattuor qualitātū primarū. dicit enim contra Alexandrum. Et magis remotū de opinione Alexandri est hoc quod dixit: q̄ primæ preparatiōes ad intellectū. Et ad alias postremas perfectiones de anima: sunt res perfectæ a complexionē. non uirtutes factæ a motore extrinseco ut est famosum ex opinione Aristotelis. unde breuiter opinio cōmētatoris est q̄ formæ animatorum dantes esse materiæ sunt deductæ de potentia materiæ non uirtute caloris ignei. sed uirtute caloris celestis. Concurrēte tamen ipsa uirtute ipsius intelligentiæ. Nam uirtus informatiua existens in semine uel proportionale ei: agunt prout sunt rememorata ab intelligentia non errate: ut habet ip

se in .xii. metaphi. in cōmento: xviii. & in septimo meta. commē. xxxi. Et ex hoc soluitur apparens con-
tradictio quæ est in dictis Auerrois. Nam in septimo metaphi. accusat Auicennam qui uniuersaliter di-
xit q̄ omnes formæ substantiales sunt a datore formæ. Et reprehendit ibi et Themistium qui dixit q̄
formæ animalium genitorū per putrefactionē sunt ab intelligentiā separata. ut patet ibi in .xxxii. illius se-
ptimi metaphi. Et in .xiii. & .xviii. commen. xii. metaphisice. in cōmen. autem quinto tertii de anima
accusat Alexandrum qui opinatus est oēm animā dantē esse materiæ in sequi refractionē quattuor ele-
mentorū. Imo dicit Auerrois q̄ tales sunt ab intelligentiā separata ut est famosum in uia Aristot. sed ista
cōtradictio soluitur sic. Nam opinio Auicē. & Themistii ē in uno extremo. Et opinio Alexandri est in
alio extremo. Et uia Auerrois ē mediā: unde in aliquo discrepat ab utrisq̄. & in aliquo cōuenit cū utrisq̄.
q̄. Nam Auicēna opinatus est q̄ oēs formæ substantiales sunt totaliter ab intelligentiā illa separata quā
datore formarū appellauit. Et similiter et Themistius opinatus ē q̄ animæ animalium genitorū p̄ pu-
trefactionē sunt ex toto a motore extrinseco: & nō sunt eductæ de potentia materiæ. Auerrois autem
in septimo metaphi. cōmento. xxxi. inuehit contra eos dicēs q̄ si ita esset sicut Auicē. & Themistius dicūt
tunc generatio eēt non a materia. Alexander autē erat in alio extremo. Dixit enim q̄ omnes formæ mi-
xtoꝝ tā animatoꝝ q̄ in animatoꝝ ex toto insequuntur actionē quattuor qualitātū primarū (ut sibi im-
ponit cōmentator in tertio de aīa in cōmē. quinto.) Et cōmentator inuehit cōtra ipsum quia inquit
ipse ip̄ possibile ē q̄ uirtus cognoscitiua sicuti ē aīa sensitua ap̄cise insequat̄ actionē qualitātū primarū
non cōcurrente extrinseco motore. Inquit enim sic. Ista enim opinio in uirtutibus aīæ cōprehensiuis. si
ē scdm q̄ nos intellexerimus: est falsa. a substantia enim elemētōrū. & a natura eorū non potest fieri uir-
tus distinguens aut cognoscitiua. quoniā si esset possibile ut a natura eorū. & sine extrinseco motore fie-
rent tales uirtutes: tūc esset possibile ut postrema perfectio quæ est intellecta eēt aliquod factū a substan-
tia eorū ut color & sapor fiūt. & parū infra dicit. Et ista opinio. s. Alexandri est similis opinioni negantiū
causas agētes: & nō concedētium nisi cās materiales tantū. Et sunt illi qui dicūt casum tantū. Ex q̄bus
uerbis clare patet q̄ sentētia Alexandri fuit q̄ formæ animatoꝝ insequuntur refractionē elementorum
tantū & nō uirtutē motorū: siue sint formæ mixtoꝝ in animatoꝝ sunt eductæ de potentia materiæ. &
in hoc dissentit ab Auicē. qui dixit oppositū huius. et dissentit et a Themistio q̄tum ad formas anima-
lium genitorū p̄ putrefactionem. & tenet Auerrois: q̄ licet formæ animatorum sint eductæ de potētia
materiæ: tamē nō educuntur de potentia materiæ uirtute actionis qualitātū primarū: sed insequuntur
actionem motoris extrinseco. s. intelligentiæ separata. Et in hoc dissentit cōmentator ab Alexandro. &
ego multū delectatus sum in hac solutiōe. Ecce igitur (ut redeamus unde diuertimus) q̄ ex omnibus
his apparet. q̄ intellectus agēs non potest producere aliquā formā substantialem quia aut talis eēt im-
materialis aut materialis. si primū ista eēt intelligentiā q̄ nullus diceret: q̄ intellectus agēs producit ī for-
mā materialē existentem in intellectu possibile aliquam intelligentiā: ad hoc q̄ illa forma materialis
possit mouere intellectū ad intellectōem. Nec potest dici scdm q̄ producit aliquam formā materialem
quia oīs talis educitur de potētia materiæ cōcurrente calore celesti ut instrumēto ipsius intelligentiæ
mouētis celum. Ista autē nō cōpetunt intellectui agenti ut unicuiq̄ patet. p̄terea si ista forma materia-
lis p̄ducitur ab intellectu agēte in intellectu possibilem sequerē q̄ eadē forma numero posset produci
a diuersis agentibus: diuersis plusq̄ gener. Cū oppositū habet cōmentator in octauo phisicorum. in cō-
men. xxxvi. Et probatur sequela. nā forma aīni substantialis scdm rē recipitur in intellectu possibili ra-
tione intellectus agētis secūdū suum esse formale. Et ista eadē forma est producta a uirtute informati-
ua existente in semine. ista autē sunt duo agentia in nullo uniuoco conuenientia secūdū Auerroym
quare &c. Sed dicebat q̄ ē scdm diuersos modos essendi. Nam forma p̄t educit̄ de potētia mæ ab ip̄a
uirtute informatiua habet esse signatū in materia. Sed ipsa eadē forma scdm suum esse formale prout
producit̄ ab intellectu agente in intellectu possibilem habet eē uniuersale & abstractū. Sed cōtra. ista rō
nō potest stare in uia Auerrois. q̄ sit aliqua forma materialis & talis remanēte suo eē formali materia-
li: sit uniuersalis & abstracta. quia sic eēt signata & nō signata. uniuersalis & nō uniuersalis: simul & se-
mel. oīs enim forma materialis scdm suū eē formale ē quanta & signata secūdū Auerr. ut supra demō-
strauit ex intentione eius. Si uero dicas q̄ intellectus agēs producit quoddā accidēs spūale in ipsam for-
mā materialem merito cuius forma ipsa pōt mouere intellectū. Cōtra quia oē qd recipitur ī aliquo re-
cipitur p̄ modū recipiētis. Et cū tale accidēs p̄ se recipiatur in ipsam formā habēs eē formale reale. Cum
talis forma materialis scdm suū esse formale recipiat signate. Cū ipsa sit signata tale accidēs signate re-
cipiatur in ipsa forma. Et ex cōsequēti semp̄ signate representabit talis forma q̄tūcūq̄ sit disposita p̄ tale
accidēs. q̄ si dicas q̄ tale accidēs productū ab intellectu agente recipit̄ in intellectu possibilem & non recipit̄
in ipso obiecto motiui intellectus. Cōtra igit̄ intellectus possibilis ē actu ante itelligere quia prius natu-
ra recipitur tale accidēs q̄ itelligere. Cuius oppositū isti habēt pro ip̄ possibile. argumētum ualet ad homi-
nem. p̄terea esto q̄ tale accidēs recipit̄ in intellectu possibilem p̄ hoc non tollitur. quoniā ipsa forma q̄
recipit̄ in intellectu possibilem scdm esse reale nō representet signate quia cū nulla actio sit facta ab intel-
lectu agente circa istā formā. Sed solum in intellectu possibilem. semp̄ ista forma offeret̄ se intellectui se-
cūdū eē signatum. quia oē agens naturale naturaliter representās representat se ipsum sicuti ē & scdm

modū esse nō secūndū quem est in natura: non concurrente aliquo agente extrinseco aliquid causante & operante circa ipsum. Preterea quicquid sit illud quod causatur ab intellectu agente. sequitur contra opinionem istius quod aliquid nouū scdm Auerro. immediate prouenit a deo. quia ipse tenet ad intentionem Auerro. quod intellectus agens est deus. quod ego reputo falsissimū. Et sic ab agente antiquo proueniret noua actio. Cuius oppositū clamat Auerroys in .viii. phi. & in .xii. metha. & ubiq;. Et in ueritate opinio istius hoīs adeo est erronea. ut me pudeat amplius arguere cōtra ipsum. Ipse. n. ignorat adhuc quō forma materialis generatur: Itē habet fateri quod formæ materiales scdm suū eē formale recipiantur i sensibus interiorib;. quia nō est maior rō quare i intellectu possibili materiales formæ sint scdm eē formale & nō in ipsa cogitatuua & imaginatiua. Quātum at ista sint in cōuenientia non solū sapientibus. sed etiam uulgaribus sunt nouissima. unde licet mihi dicere de isto hoīe. quod dixit cōmentator de Auic. in tertio celi in cōmen. .lxvii. quod uidelicet paruitas exercitationis ipsius uiri in naturalibus. Et bona cōfidentia in proprio ingenio deduxit ipsum ad maximos errores. ¶ Ad rationes autem sophisticas istius hoīs facile est respondere. Quādo enim ipse arguit: quod si intellectus possibilis nō reciperet formas materiales scdm suū eē formale. Sed spēs earū. non cōcluderet demonstratio phi in textu commenti quarti tertio de aīa. quod intellectus possibilis secūndū essentiam sit denudatus a materialitate. Nego hoc imo dico quod ex hoc quod intellectus possibilis recipit omnes species intelligibiles rerū materialium. concluditur ex hoc quod intellectus possibilis sit abstractus a materia. Nā demonstratio illa ut habet ibi Auerroys in cōmento quarto fundatur sup duas propositiones: quarum una ē quod oēs recipiens debet eē denudatum a natura recepti. Secūda autē propositio ē: quod intellectus possibilis recipit oēs formas materiales. modo cū non sit maior rō de una q̄ de alia. Si intellectus possibilis eēt forma materialis. Tūc igitur reciperet species sui ipsi. Et tunc idem esset mouēs & motū. Et idem esset recipiens & receptum. idem eēt in actu & in potentia. quod est impossibile: ut hēt ibi Auerroys in cōmento. ¶ Et ex illo loco apparet cōtra ignorantiam modernorum quorūdam: qui dicunt quod scdm Auerroym. Idem non potest esse agens & patiens in actione reali sed in actione spirituali pōt idem esse agens & patiens mouēs & motum. Ecce quō ipsi destruūt demonstrationē illam scdm expositionē Auerroys. patet enim unicuiq; quod receptio intellectus possibilis ē secūndum spirituale eē. Ad auctoritates at Auerroys q̄ uident sonare quod intellectus possibilis recipit formas rerū materialium. Dico quod per formas cōmentator intelligit spēs: cuius signum est quod Arabes appellant formā illud quod nos dicimus specie. ut patet in textu cōmen. sexti tertio de anima. ubi littera nostra habet intellectus est locus specierū. littera translationis arabice habet intellectus est locus formarū. Similiter infra in textu cōmen. xxxviii. ubi littera nostra habet. lapis non est in aīa sed spēs. littera translationis arabice habet: lapis non ē in anima sed forma. Similiter in tertio textu eiusdē tertii de aīa. ubi littera nostra habet: susceptiuum autē speciei: littera arabica habet. sed. recipit formā. & similiter cōmentator species sensibiles rerū appellat formas. sicut patet intuenti ipsum in libro de sensu & sensato. Et in libro de memoria & reminiscētia. Et in secundo de anima. Ecce igitur pauper homo quantum ostēdis te esse parum exercitatum in doctrina Auerroys. cum adhuc ignores unum terminum unicuiq; incipiēti philosophari notissimum.

¶ Alia est opinio quorūdam modernorū Auerroistarum qui tenent non dari species intelligibiles ad mētem Auerroys. Et isti imaginantur quod intellectio nihil aliud sit secūndum rem nisi forma. Et quiditas intellecta uel comprehēta uerbi gratia quiditas lapidis: & est res intellecta. & est ipsa intellectio. ut enim est abstracta a materia. & conditionibus illius dicitur quiditas: ut uero est recepta in intellectu non subiectiue: sed obiectiue: & perfectiue dicitur intellectio. Fundamentum autem istius opinionis est auctoritas cōmentatoris in libro destructionum disputatiōe tertia in solutiōe dubii. xviii. ubi. n. habet Auerroys hęc uerba quod quilibet forma habet esse duobus modis. uidelicet eē intelligibile: quādo comprehendit separatam a materia ab intellectu. & eē sensibile. uidelicet id quod habet accidentaliter de materia. uerbi gratia lapis sine dubio habet formā materialē extra animā. & aliam formā quæ est in intellectu & cōprehensio facta in aīa prout aīa rationalis capit eam separatā. Ex quibus uerbis apparet quod cōmentator nō dixit quod habet aliam formā quæ ē species intelligibilis. sed dixit quod habet aliā formā quæ ē intellectio & comprehensio facta in aīa. Et propter hoc ista opinio tenet ad mētem Auerroys quod intellectus possibilis non recipit spēs intelligibiles: sed recipit quiditates res: nō subiectiue sed obiectiue. unde quiditates rerū abstractæ a materia p̄ intellectū agentē obiectiue recipiunt in intellectu possibili.

¶ Sed licet ista opinio fuerit doctoris solēnis Henrici de gandauo. Et sit ista opinio quorūdam Auerroistarū. neapolitanorū: qui licet sint amici nostri. tamē quia ut hēt phs & cōmentator in priō celi in textu cōmenti ceterisimi primi disputatio dicit eē remota ab odio & amicitia. Et quia duobus existētibus amicis sanctū ē præhonore ueritatē ex primo ethicorū. Quia ista opinio nō ē Auerroys. iō arguam contra ipsam ex fundamētis Auer. & priō sic. si intellectus possibilis reciperet solū obiectiue & nō subiectiue. Sequeret quod demonstratio phi in tertio de anima in tex. cōm. quarti. scdm expositionē cōmentatoris eēt in quattuor terminis. cōsequēs ē falsum ergo &c. Probat autē sequela quia scdm cōmentatorē illa demonstratio fundatur super duas propositiones: quæ prima ē: quod omne recipiens dicitur eē denudatum a natura recepti. Secūda autē propositio ē: quod iste intellectus recipit oēs formas: prima at propositio patet quod non hēt ueritatē nisi de recipiēte subiectiue & non de recipiēte obiectiue solum. Nā certum ē quod intellectus possibilis

recipit seipsum obiectiue. Et tamen non est denudatus a seipso. Et ita illa propositio habet ueritatem de recipiente subiectiue quod patet ex probatiōe Auerrois ubi ipse probat illam propositiōem inductiue de sensu uisus. & de sensu auditus. inquit enim quod sensus recipiens colorem caret colore: & sensus recipiens sonum caret sono. patet autem quod tales sensus recipiunt species sensibiles subiectiue & non solum obiectiue. Illa igitur propositio habet locum de recipiente subiectiue: quod et patet per Albertum ibidem. dicit enim quod illa propositio omne recipiens dicitur esse denudatum a natura recepti: in potentiis receptiuis est necessaria. sicut est in materia in omnibus & potentiis sensuum. patet autem quod materia & sensus recipiunt subiectiue. si igitur maior ista intelligitur de recipiente subiectiue. Et minor quae est quod intellectus possibilis recipit omnes formas habet ueritatem de receptione obiectiua. Tunc clare patet quod argumentum Philosophi est in quatuor terminis.

Secundo principaliter arguitur si intellectus possibilis non reciperet species intelligibiles: sequeretur quod cetera intellectus agentis esset ociosa in natura. consequens est contra primum in tertio de anima in textu communi. xvii ubi probatur quod necessario est ponendus intellectus agens. probatur autem sequela quia si non darentur species intelligibiles. tunc nulla esset realis actio intellectus agentis: & per consequens intellectus agens frustra ponitur. patet consequentia. Nam ut habet commentator in ix. methaphisicorum in textu communi. vii. quando entia non habent actiones proprias non habent essentias proprias. patet autem consequentia. quia si aliqua est realis actio intellectus agentis maxime est productio ipsarum species intelligibilium sed ista parte non datur ergo &c. Forte dices quod actio intellectus agentis est illustrare phantasmas. Sed contra quero a te quid sit ista illustratio uel est substantia uel accidens non primum ut supra probaui contra primam opinionem: nec secundum: quia tunc cum ista illustratio quae est accidens recipiatur in phantasmate: signate recipitur: sequela autem supra a me declarata fuit. Forte dices quod actio realis intellectus agentis est causare actum intelligendum in intellectu possibili. sed hoc non potest stare. Nam primus terminus actionis realis intellectus agentis: secundum Auerroem est uniuersale in actu ut patet in commento quinto. & in communi. xviii. tertio de anima. ubi habet quod intellectus agens de potentia intellectus facit actum intellectum. Cum igitur ita sit quod uniuersale in actu est primus terminus actionis realis intellectus agentis. Tale autem natura praecedit actum intelligendum. sicut causa natura praecedit causatum. Et ex consequenti non potest dici quod prima actio intellectus agentis sit producere actum intelligendum in intellectu possibili.

Tertio principaliter arguitur. si intellectus possibilis recipit quidditates abstractas a materia obiectiue solum. Quero a te. ubi sunt subiectiue iste quidditates abstractae per intellectum agentem: uel sunt in intellectu possibili uel in intellectu agente: uel hi sunt in cogitativa: uel in phantasmate existente in cogitativa: uel nullibi sunt. Non potest dari per te primum: quia tu negas intellectum possibilem aliquid recipere subiectiue. Nec secundum quia intellectus agens est pura actio teste Auerroem in iii. de anima in commento. xix. & nihil recipit. nec tertium quia omne subiectiue receptum in quanto & extenso est quantum & extensum secundum Auerroem. Et ita si istae quidditates abstractae per intellectum agentem essent subiectiue in cogitativa essent quante & signate. & sic simul essent abstractae & non abstractae. signate & non signate. propterea sequeretur quod aliquid impossibile recipi in aliquo: reciperetur in eo. propterea sequeretur quod aliquid naturaliter representans secundum ultimam uirtutis suae simul & semel representare & eadem naturam sub rationibus oppositis: quod est impossibile. patet consequentia nam quidditas relucens in phantasmate existente in cogitativa representaret ipsi cogitativa ipsam naturam signate. & eadem representaret intellectui possibili uniuersaliter. hoc autem est impossibile quia idem manens idem non potest representare idem simul sub rationibus oppositis. forte dices quod hoc est respectu diuersorum. Nam secundum se signate representat. Tamen ratione intellectus agentis representat uniuersaliter: quia intellectus agens est qui facit uniuersaliter in rebus: ut patet primo de anima communi. viii. Sed contra. Arguo ut prius quid producit ipse intellectus agens in ipsum phantasma: uel aliquid uel nihil. & si aliquid: uel illud est substantia: uel accidens. Et arguatur ut supra argutum est. Nec potest dici quartum quod tales quidditates abstractae subiectiue sunt in phantasmate. Quia hoc commentator ex intento destruxit contra Auempacem in commento quinto. & in commento trigesimo tertio de anima. Auempace enim posuit quod intentiones imaginatae subiectiue recipiunt quidditates abstractas a materia per intellectum agentem. Dicit enim in commento quinto tertio de anima commentator loquens de intentionibus imaginatis sic. Et hoc subiectum in intellectu quod est motor illis quoquo modo est illud quod reputauit Auempace esse recipiens: quia inuenit ipsum quandoque intellectum in potentia: & quandoque intellectum in actu. Et ista est dispositio subiecti recipientis: & existimauit conuersionem: & eandem sententiam habet commentator in tertio de anima in commento tertio. licet Albertus Magnus tractatu secundo capitulo sexto in tertio de anima. Recitans opinionem Abubacher. & Auempace dicat quod secundum istos: quidditates istae abstractae nullibi sunt subiectiue: sed sunt ubique. & semper. Sed ista expositio aduersatur Auerroem in locis preallegatis sicut uides. Nec potest dari quod iste quidditates sint nullibi: quia quero de istis quidditatibus: aut iste quidditates sunt substantia aut accidens. & si substantia aut igitur sunt subiectae immateriales: aut sunt subiectae materiales: non potest dari primum quia omnis substantia immaterialis totaliter a materia separata est intelligens & intellectum. & est una intelligentia. ut patet ab Auerroem in primo capitulo de substantia orbis. & in tertio de anima in infinitis locis. Si secundum: aut igitur materia aut forma aut compositum. Et quicquid istorum detur. Patet quod unumquodque alicubi est: quia omne tale est cum quantitatibus interminatis. Et in certa differentia ipsis secundum Auerroem.

Si uero dicas q̄ istae quidditates abstractae sunt accidentia habeo intentū q̄ uidelicet erunt subiectiue in aliquo loco. quia naturaliter loquēdo nullū accidēs p̄t per se subsistere. Intellectus. n. teste pho in prio phi. querēs separationē accidentis a subiecto. est querēs impossibilia. Forte dices q̄ tales quidditates abstractae sunt ubiq̄. Et semp quia ule ē ubiq̄ & semp. sed hoc nihil ad rē. q̄a si uniuersale dicit esse ubiq̄ & semper hoc nō intelligit: nisi q̄tū ad suū modū significandi. uidelicet q̄a suū significatū non cōcernit aliquā differētiam ipsis uel loc. Sed significat uniuersaliter & abstracte. Et p̄ hoc non tollūt quin ipsum uniuersale reluceat in aliquo representatio: q̄d subiectiue sit in intellectu possibili. Alias rōnes probantes dari spēs intelligibiles req̄re a subtilissimo Scoto in prio sentētiarū distinctiōe. iii. q. vi. Et in septimo met. q. xviii. De scēdamus at̄ mō in sp̄ali ostendendo q̄ ista opinio sit cōtra Auer. & arguo sic. si intellect⁹ possibilis scdm Auer. non recipit aliquid subiectiue. sequit̄ q̄ Auerrois nō p̄t ponere differētiā inter aliquem qui ē in potētia essentiali ad sciam. & inter aliquē qui ē in potētia accidentali ad sciam. cōsequēs ē contra phm & cōmētatorē in octauiō phi. in tex. cōmē. xxxii. ergo illud ex quo sequit̄. pbatur at̄ sequela nā ex quo tu ponis q̄ intellectus possibilis nō recipit subiectiue spēs non uidetur aliqua dīa inter intellectū prout ē in potētia essentiali: & put est in potentia accidentali ut patet unicuiq̄ intelligenti quid noīs potētiā essentialis & potētiā accidentalis. Forte dices q̄ aliquis ē in potentia accidentali p̄p habitum generatum in cogitatio. & quia phāsmata ordinate occurrunt. sed cōtra. habitus nō inclināt nisi potētiā in qua ē subiectiue. Cū igitur iste habitus non sit in intellectu subiectiue sequit̄ q̄ intellectus non inclinabitur ad speculādum a tali habitu existēte in cogitatio. p̄terea & fortius scia quā habet in intellectu possibilis prout ē nobis applicatus aut ē substātia aut ē accidens non p̄t dari q̄ sit substātia quia unicuiq̄ patet q̄ scia ponitur in priā spē qualitatis. p̄terea si scia ista eēt substātia tūc demonstratio phi in. vii. phi. in tex. cōmen. xx. ubi probat q̄ ad partē intellectiua non est per se motus. quia ad primā spēm qualitatis non est per se motus nulla esset. Nā scia ipsa per se non ē qualitas: sed s̄ba. Si uero dicas q̄ scia ista sit accidens. Tūc erit alicubi subiectiue. Cuilibet. n. accidēti ē propriū s̄bm assignare naturaliter loquēdo. Et tūc aut igitur scia subiectiue ē in intellectu possibili aut subiectiue ē in ipsa cogitatio. Si primū habeo contra te q̄ intellectus aliquid recipit subiectiue. Nō at̄ p̄t dari scdm quia scia ē habit⁹ uniuersalis consistens in indiuisibili. ut patet. vii. phi. in tex. cōmē. xx. Habitus aut̄ indiuisibilis non p̄t subiectiue recipi cogitatio. quia tūc haberet partibilitatē. & tūc etiā sequeretur q̄ aliquod impossibile recipi in aliquo reciperetur i eodē. p̄terea si intellectus possibilis non recipit spēs intelligibiles subiectiue. tūc consequentia quā facit Aristo. & cōmētator in. iii. de aīa in tex. cōm. ii. Laborat in equiuoco: ubi hēt q̄ si intelligere ē sicut sentire aut pati aliquid utiq̄ erit ab intelligibili aut aliquid habēti altere. probo at̄ sequelam nā sensus recipit subiectiue. Intellectus at̄ per te nō recipit subiectiue: sed solū obiectiue. igitur comparatio phi ē in equiuoco. p̄terea cōmētator exponit illum textū de recipiente subiectiue & nō obiectiue. Dicit enim. dicamus igitur q̄ si posuerimus q̄ formare p̄ intellectū ē sicut sentiri. i. ē ex uirtutib⁹ passiuis adeo q̄ priā uirtus intellectiua recipiat intellecta: & cōprehendat ea: que modū uirtus sentiēs recipit sensibilia: & cōprehendit ea. patet at̄ q̄ sensus subiectiue recipit spēs: igitur & intellectus. quia in nullo alio eēt cōparatio inter sensum & intellectū. ulterius in tex. cōmē. iii. Aris. & cōmētator expresse fatentur spēs intelligibiles. hēt enim phs in tex. impassibile at̄ oportet eē: susceptiuū aut̄ spēi. Et potētia huiusmōi: sed non hoc. Et similiter se habere. sicut sensitiuū ad sensibilia: sic intellectiū ad intelligibilia ubi iteq̄ fit cōparatio inter sensum & intellectū quantū ad receptiōem speciei: ut clare patet in tex. & cōmētator in cōmēto hēt. q̄ intellectus non hēt de intētiōe passiōis: nisi hoc tantū quia recipit formā quā cōprehendit. Et quia ē in potētia ad illud q̄d cōprehendit: sicut sentēs. Nō q̄a ē aliquid hoc in actu corpus aut uirtus: in corpore. Ex q̄bus uerbis patet q̄ in sensu duo cōcurrunt. primū quia sensus ē potentia passiuā recipiēs formas sensibiles. scdm uero ē q̄ sensus est uirtus in corpore. Intellectus autē conuenit cum sensu quātū ad primā conditionē: quia uidelicet recipit formas. i. spēs intelligibiles: & nō conuenit quātū ad secūdā conditionē: quia intellectus nec ē corpus nec uirtus in corpore. Similiter cōmētator in cōmē. iiii. habet q̄ intellectus possibilis recipit oēs formas materiales. i. spēs intelligibiles rerū materialium: ulterius ordinatim procedēdo. cōmētator in cōmē. v. comparat materiā primā & intellectum possibile: ponēdo differētiā inter ipsa. Et dicit q̄ materia priā ē in potentia oēs formae sensibiles. Sed intellectus ē in potentia oēs intentiones formae uniuersaliū. & dicit q̄ prima materia non est cognoscēs neq̄ distinguens. Et subdit q̄ causa istius ē: quia materia recipit formas diuersas & istas. Intellectus at̄ recipit formas uniuersales. patet aut̄ q̄ iō materiā recipientis est rō subiectiue recipiētis: & nō obiectiue: quia relinquit̄ q̄ intellectus possibilis subiectiue recipiat. Et dīa inter materiā est quia illa signate: intellectus at̄ uniuersaliter recipit. Si igitur dīa ponitur inter intellectū & materiā penes signate & uniuersaliter recipere solū: tunc utraq̄ conuenit quātū ad subiectiue recipere Differentia enī in aliquo cōueniunt: & in aliquo differunt: ut patet. v. & ix. metha. modo discurrētī per oēs conditiones materiā: patet q̄ in nullo conueniet intellectus possibilis cū materiā: nisi quantū ad subiectiue recipere. Et p̄ hoc intellectus possibilis: dī ab Auerroy. materia intelligibiliū. Recipit enim subiectiue oīa intelligibilia: sicut materia recipit formas sensibiles subiectiue. P̄terea uanū eēt dicere ad mentem Auerrois intellectū possibilem non recipere subiectiue sed obiectiue. Nam Auerrois infinities dicit q̄ in doctrina demonstratiua non debemus uti uerbis equiuocis & methaphoris: ut patet in cōmen. v. & i cōmen

to. xx. tertio huius. patet autem qd pprie loquedo illud dicit uere recipere qd subiectiue recipit: & non illud
qd recipit obiectiue. recipere enim obiectiue potius & rectius dicitur respicere obiectum: qd recipere illud. Et id
cum comentator in finibus dicat intellectum possibilem recipere: non est uerisimile qd tantus philosophus semper meta
phorice fuerit loquutus. pterea Auerrois in com. v. ex inteto dicitur Themistium & Theophrastum qui negauerunt
spes intelligibiles. Duo enim dicebantur in quibus discrepat Auerrois ab ipsis. primum fuit qd intellectus pos
sibilis non recipit. scdm uero fuit qd intellectus speculatiuus est eternus. unde breuiter opinio Theophra
sti & Themistii. (Sicut ipse in com. v. Et Magnus Albertus in. iii. de aia tractatu secun
do cap. iii.) Fuit ista. Ipsi enim moti ex uerbis Arist. & ex demonstratioue eius in tex. com. iii. dixerunt in
tellectum possibilem esse eternum. ulterius moti ex demonstratioue Arist. in. iii. de aia in tex. com. xvii. posuerunt
intellectum agentem esse eternum: qd extraheret intellectum possibilem de potentia ad actum. Et quia actio intelle
ctus agentis est extrahere intellectum possibilem de potentia ad actum. Ideo dixerunt qd intellectus possibilis
sic actuatus dicitur intellectus speculatiuus: qd componitur scdm ipsos ex intellectu agente & ex intellectu pos
sibili. Et quia cause eius sunt eternae: id dixerunt qd factum ex eis. scilicet intellectus speculatiuus sit eternus. &
quia opinionem istam uidebat sequi quodam inueniens: quia dicimus intellectum agentem agere: & intelle
ctum speculatiuum esse factum: & quia agere & factum non inueniuntur in rebus eternis: pp hoc isti dixerunt
qd in aia intellectiua non est uera actio: neq; uera passio. Sed solu ista sunt scdm similitudinem. Et sic dixerunt
qd intellectus possibilis non uere recipit: sed solu scdm similitudinem dicitur recipere. Ipsi enim negauerunt spes
intelligibiles ut recitat comentator in com. v. Et expse dicitur Albertus loco pallegato: & imaginati sunt isti.
(ut hnt Auerrois in. iii. huius in com. xx.) qd intellectus agens & intellectus possibilis & intellectus spe
culatiuus sunt idem subiecto. Et idem scdm diuersas considerationes dicitur agens: & patiens: & speculatiuus.
Habet. n. hec uerba ibi comentator: scdm igitur hac opinionem agens: & patiens: & factus: sunt idem. Et est di
ctum ab istis tribus dispositionibus: p diuersitate qd accidit ei. Et similiter isti dixerunt: qd intellectio fit hoc
modo: in qtu uidelicet intellectus agens irradiat phantasmas. Et sic isti oem nouitatem reducebant ab ipsa pha
ntasmata. ista fuit breuiter opinio istor. Comentator at in com. v. Arguit contra primum dictum eorum: in quo
dixerunt qd intellectus possibilis non uere recipit: sed solu scdm similitudinem. d. n. Et super hoc sunt qstio
nes non paucae: quarum prima est qd hac positio contradixit huic qd dixit Arist. scilicet qd proportio intellecti ad actu
ad intellectum materiale: est sicut proportio sensati ad sentiens. & contradicit ueritati in se. ubi patet qd comen
tator dicit opinionem Themistii & Theophrasti ppea quia talis opinio contradicit tunc uerbis Arist. tunc et
contradicit ueritati in se: uerbis quidem: quia Arist. in tex. com. tertii dixit: qd sicut se habet sensus ad sensi
bilia: ita intellectus ad intelligibilia. & sicut sensus uere recipit spes: ita intellectus uere recipit spes: Cuius
oppositum dixerunt Theophrastus & Themistius. Eadem sententiam hnt Magnus Albertus: qui exposuit
illa digressionem Auerrois. dum. n. recitat opinionem Themistii & Theophrasti in tractatu secundo cap. v.
habet ista uerba. Et si uellemus recedere a dictis Arist. non esset ista uia abiicienda. Nunc at quia expse dicit
Arist. qd sicut sensitiuum se habet ad sensibile: sic intellectiuum ad intelligibile. sicut diximus: non uidetur hec
opinio cum uerbis Arist. consonare. Ecce igitur auctoritate Auerrois & Alberti magni qd omnes negan
tes spes intelligibiles sicut negauerunt Theophrastus & Themistius: contradicunt uerbis Arist. & contra
dicunt ueritati in se. Quomodo igitur isti moderni Auerrois imponunt Auerrois istam opinionem: quam
ipse exposito detestauit. Forte dices qd comentator ibi est in parte argumentatiua: & non assertiue arguit contra
ipsos: sed dubitatiue. quia comentator ibi mouet quatuor rationes. & id tu dices qd comentator assentit eis in his.
uidelicet qd intellectus possibilis non uere recipit: sed solu scdm similitudinem. sed contra. ista responsio non potest
stare. quia tunc Auerrois in parte illa in qua soluit rationes propositas: soluisset argumentum illud: quomodo uidelicet illa
opinio non contradicit uerbis Arist. & ueritati in se: qd negat intellectum uere recipere: quia eque bene proce
deret. arg. contra Auerrois. sicut procedit contra Themistium. si comentator fuisset illius opinionis. Nunc at comentator di
mittit illud argumentum in solutum. pterea contra eadem rationem instatur. Nam comentator in solutione priorum
declarat illa uerba Arist. in tex. com. tertii. qd sicut se habet sensitiuum ad sensibilia: sic intellectiuum ad intelli
gibilia. ibi comentator assertiue exponit qd intellectus possibilis uere recipit: dicit. n. qd sicut in sensatioue sunt
duo subiecta: ita est in intellectione: unum p qd est unum entium. & aliud p qd est uerum: qd dictum non debet intelli
gi scdm mentem Auerrois. sicut ei ascribit beatus doctor in quibus disputatis de aia. in. q. iii. & in prima parte su
ma. q. lxxvi. argu. prio. Sed salua reuerentia tanti doctoris mihi uidetur qd melius exposuit illud dictum. Ioanes
de gandauo in tertio de aia. q. v. sicut patet. Et postea comentator subdit qd nulla dicitur esse inter sensum & in
tellectum nisi quia sicut sensus. i. obiectum p qd sensus est uerus est extra aiam. sicut at per qd intellectus est ue
rus est intra aiam. i. obiectum intellectus recipitur in aia. Ex quibus uerbis patet sententiam comentatoris fuisse in
tellectum possibilem uere recipere spes: cum dicat qd sicut sensus recipit ita & intellectus recipit. Confirmatur
nam infra in comento secundo illius tertii de aia. Narrat opinionem Themistii & platonis & et opinionem suam
Et dicit qd Themistius opinatus est. idem esse realiter intellectum possibilem: & intellectum agentem: & intellectum spe
culatiuum. & qd ista non inueniuntur in aia intellectiua nisi scdm similitudinem. postea uero comentator sub
dit documentum: quomodo opinio sua discrepat ab opinione Themistii. & in quo discrepat dicens: & scdm expo
sitionem Themistii non indiget in istis intellectis: nisi adponendum intellectum materiale tantum aut intellectum
materiale & agentem: scdm modum similitudinis: ubi enim non est uera generatio: non est agens. & subdit.
Et nos conuenimus cum Alexandro in modo ponendi intellectum agentem. & differimus ab eo in na
b

tura intellectus materialis. Et subdit: & differimus a Themistio in natura intellectus qui est in habitu. & in modo ponendi intellectum agentem. Ex quibus patet uerum fuisse id quod nos supra diximus: quod commentator dissentit a Themistio de intellectu speculativo. nam secundum Auerroem intellectus speculativus non est eternus secundum individuum: sicut sensit Themistius. & discrepat a Themistio in modo ponendi intellectum agentem: quia intellectus agens non uere agit secundum Themistium. sed solum deum agens secundum similitudinem. Sed commentator tenet intellectum uere agere & uere producere species in intellectu. Et qui negant species secundum Auerroem. destruunt doctrinam eius: sicut uides. Confirmat. Commentator in commento. in solone priorum quoniam ibi assimilat intellectum possibilem sensui uisus dicens: quod sicut est in sensu uisus: quod species coloris non est perfectio coloris qui est in potentia. id est coloris existentis extra animam secundum esse reale. sed species coloris est perfectio sensus uisus: ita est intentiones intellectus non perficiunt intentiones imaginatas: ita quod subiectiue sint in intentionibus imaginatis. subiectiue ipse intentiones intellectus. id est species intelligibiles: sicut sensit Auerroes contra quem paulo superius argumentatus fuerat commentator. Sed dicitur sibi quod perficitur per intentiones intellectus est intellectus materialis. Nec ualet euasio tua: quod hoc debet intelligi obiectiue & non subiectiue: quia tunc non est similitudo inter uisum & intellectum. Sensus enim uisus subiectiue perficitur per intentiones colorum: quia & intellectus per intellectus intentiones subiectiue perficitur. Accedit ad hoc quod tales intentiones intellectus: sunt accidentia: sicut intentiones colorum sunt accidentia. Accidens autem subiectiue recipit in subiecto receptiuo. preterea quod illa euasio non fit de intentione Auerrois. Nam ibi contradicit commentator ipsi Auerrois: qui opinatus est quod sibi intentionum intellectus erant intentiones imaginatae existentes in cogitativa: sicut patet ibi. Et est in commento. xxx. eiusdem tertii. patet autem quod Auerroes ponebat quod subiectiue intentiones intellectus recipiebantur in intentionibus imaginatis. Auerroes arguit quod facit commentator contra ipsum in commento. xxx. Nullum est. Inquit enim: & si intentiones imparate essent recipientes intellectus: tunc res reciperet se: & motor esset motorum. preterea non est uerisimile quod Auerroes tantus philosophus opinatus fuerit quod intentiones intellectus obiectiue recipiuntur in intentionibus imaginatis. Puer enim non diceret hoc. Cum igitur ita sit quod secundum Auerroem intentiones imaginatae subiectiue recipiant intentiones intellectus & Auerrois ex intentione uelit ei contradicere in hoc: dicens quod sibi ipsa est intellectus materialis. Reliquitur quod secundum Auerroem intellectus possibilis subiectiue recipiat species intelligibiles: contradictio enim est ad idem. Et secundum idem. oportet enim quod Auerroes eo modo accipiat sibi receptiuum intentionum intellectus sicuti Auerroes accipiebat. Confirmatur per uerba commentatoris in illo commento. xxx. Inquit enim quod intellectus sunt intentiones formae imaginatiois. id est sunt similitudines phantasmatum existentium in imaginatiua. & dicit. & idem indiget necessario in hoc habere aliam materiam: materia quam habebat in formis imaginatiois. ratio autem materiae est ratio subiectiue recipientis: non obiectiue. Et isti cum tota sua famositate non possunt soluere hoc arguunt. cum ista confirmatio. quam ego feci. preterea commentator contra. xviii. habet quemadmodum enim uisus non mouetur a coloribus: nisi quando fuerit in actu: quod non completur nisi in re presente. cum ipsa sit extrahens eos a potentia in actu. Ita est intentiones imparate non mouent intellectum materiale: nisi quando faciunt intellectus in actu: quod non perficitur in eis nisi aliquo presente quod sit intellectus in actu. Ex quibus uerbis patet quod secundum commentatorem intellectus agens causat species intelligibiles una cum phantasmate. & ex hoc patet error. Io. de gandauo in quonibus suis tertii de anima. q. xxiii. ubi habet quod intellectus agens non ponitur nisi per intellectione causanda: & non concurrat ad productionem species intelligibilis. preterea commentator in eodem commento. xviii. habet quod intellectus agens transfert res de ordine in ordinem & facit de potentia intellectus actu intellectus. patet autem quod ista translatio de ordine materialium ad imaterialium ordinem: non fit nisi mediante aliquo uehiculo quod est species intelligibilis. sicut in potentiis sensitiuis uidemus. Nam sicut colores non transferuntur de esse materiali ad esse spirituale in ipsis sensibus nisi mediante specie sensibili: ita pariformiter oportet dicere in ipso intellectu. nostra enim cognitio incipit a nobis notioribus: quod si tu negares: tu habes negas commentatorem. Cuius maximum fundamentum contra Themistium & Auerroem fuit. exemplum quod adduxit Aristoteles in textu. commento. tertii de anima. uidelicet quod sicut se habet sensitiuum ad sensibilia. Ita se habet intellectiuum ad intelligibilia. ubi contra istam opinionem arguit. Nam omnes antiqui Auerrois ut Albertus Magnus in tertio de anima tractatu. ii. capitulo. vii. ubi recitat opinionem Auerrois sibi ascribit species intelligibiles. Item beatus doctor in questionibus disputatis de anima. q. iii. Et in priora parte summae in questione. lxxvi. Aristoteles primo. & Io. de gandauo in quonibus suis tertii de anima. & breuiter omnes recte sentientes in uia Auerrois. concedunt species intelligibiles de intentione eius. & idem proterunt qui dicunt oppositum: & destruunt totum quod dixit Auerrois in tertio de anima sicut supra declarauit tibi.

Ad fundamentum autem istius opinionis scilicet: quod fundatur super auctoritate Auerrois in libro destructionum Respondetur quod illud dictum non habet ueritatem in predicatione identica & formali. Sed solum in predicatione causali: unde dum dicit Auerroes quod forma ipsa est intellectio intelligi debet ad istum sensum: uidelicet quod est causa partialis intellectiois: quia obiectum cum intellectu causant intellectioem sicut causa totalis: utrum autem species intelligibilis realiter distinguatur ab intellectioe non est presentis speculationis &c.

Restat modo ponere opinionem quam credo esse ueram. ad mentem Auerrois. uidelicet quod species intelligibiles ad mentem Auerrois & Aristotelis dantur. cuius irrefragabile. arguunt. est istud. Aristoteles enim in tertio de anima in textu. comen. xxxviii. postquam promiserat in textu. com. xxxvii. quod anima est quodammodo omnia. Nam per sensum est omnia sensibilia. Et per intellectum est omnia intelligibilia. ibi determinat quomodo sit hoc. An uidelicet sit omnia secundum esse reale: an secundum esse spirituale. Et finaliter concludit: quod anima est omnia secundum speciem.

Et idē sentit Auerroys i cōmē. p hac at opiniōe faciunt oēs auctoritates Auerroys: quas adduxi cōtra a' i as opiniōes. Modus at istius positiōis meae est iste ad mentē Auer. uidelicet q phāasma exns in cogitativa una cū intellectu agente concurrūt ad causandū spēm intelligibilē i intellectu possibili. ita q intellectus agens ē principaliter cōcurrēs ad istam productiōem spēs q sit ipsum phāasma. Talis at spēs intelligibilis subiectiue recipitur i intellectu possibili. & dico ulterius q dū spēs intelligibilis subiectiue causat in intellectu possibili: qditas relucēs in spē ad causationē spēs causatur obiectiue & representatiue. Et dico ulterius q tales spēs intelligibiles scdm Auer. sunt colligatæ cū intentionibus imaginatis. ut patet ab Auerro in tertio commento tertio de anima.

¶ Verum ut melius ueritas istius opiniōis appareat. Restat dubitare cōtra ipsam. Et priō arguitur cōtra fundamētū opiniōis. Nō enim uidetur q opinio Arist. in tertio de aia i tex. cōm. xxxviii. fuerit q aia sit oia p receptionem spēs. Hoc enim ē falsum: tū i cognitiōe sensitua: tū ē in cognitiōe intellectiua. In sensitua quidē: quia nō oia sensibilia causant spēm: ut patet de sensibilibus cōibus quæ nō causant spēcī sui. Et hoc uel quantū ad oia sicut tenuit b'us doctor: uel saltē quantū ad aliqua illorū sicut tenuit cōmētator. ut patet scdo de aia cōmē. cxxxiii. Similiter in cognitiōe intellectiua nō uidet uerq: q quicquid cognoscit intellectus: cognoscat p spēs. Instantia enim ē de itentiōibus secūdis: & de substantiis abstractis: & de ipsis relationibus q ut tenet cōis opinio nō cognoscūt p spēs. Nisi esset q dictū p'hi debet moderari uidelicet q aia ē oia p species uel per se. priō uel secūdarie: unde p'hs i tertio de aia i tex. cōm. xv. dicit q intellectus possibilis intelligit se post itellectionē aliorq: unde inquit q p spēs aliorq cognoscit se. Ad illud uero q obicitur de sensibilibus cōibus pariformiter pōt dici: uidelicet q sufficit q talia cognoscāt p spēs sensibiliū p'priorū: uel aliter q licet sensibilia cōia nō causent spēm sui in sensibus exterioribus ut tenet uia cōis. Tamē sufficit q causent spēm sui i sensibus interioribus. Multæ enī intētiōes sunt q sunt cōiunctæ cū sensibilibus exterioribus q tamē a sensu exteriori nō cōprehēdunt sicut ē spēs amicitiae & inimicitiae. Et Auerroys dixit de cogitativa hoīs in cōm. lxxiii. scdo de aia: q ipsa comprehendit intentiones decem predicamentorum.

¶ Secūdo dubitat cōtra opiniōem istā. Nā absurdū uidet dicere intellectū possibilem subiectiue recipere spēs intelligibiles. In ente enim eterno non uidetur q aliquid possit de nouo recipi: sicuti famosum est in uia Auerroys.

¶ Tertio de intellectu agēte quia tu dicis q intellectus agēs concurrat ad causandū spēs intelligibiles ad mentē Auer. sed contra h' istat d'ns Albertus i. viii. phi. cap. xiiii. tractatu priō. Ibi enī. reflectit ipse contra Auer. argu. qd ipse fecerat in cōm. xv. illius octauū phi. Ibi enī cōmētator arguebat q ab agente anti quo nō pōt nouū puenire: quia oē quod quādōq agit. & quādōq non: ē motor in potētia. Et oīs motor in potētia indiget aliquo motore in actu extrahēte ipsum de potētia ad actū. Et sic primus motor nō esset primus motor. Inquit ibi Auer. sed cōtra inqt dominus Albertus: a pari ego arguo cōtra te. de intellectu agēte. qui scdm te est pura actio. Talis. n. scdm te quādōq agit spēs: & quādōq non agit species: ergo est motor i potētia. q si tu dicas inquit Albertus: q talis nouitas habet reduci i ipsum phāasma: & non i intellectu agente. A pari ego solua argu. tuū: de primo motore: q nouitas nō ē i eo: sed est in ipso effectu. Et sic argu. tuū. O. Auerroys cōtra leges nullū ē. he sunt duæ arduæ difficultates contra Auerro. sicut uides. Dicam tamen quid sentiam.

¶ Et ad primū mihi uidet: q Auer. formaliter respondet i tertio de aia. i cō. xxviii. Habet enim ista uerba. Et hoc quod iduxit h' ē quasi dissolutio qōis maxie omniū questionū adueniētū in hac opiniōe. Pōt enim aliqs dicere quō possumus imaginari receptiōem in i'ba non mixta cū materia. cū declaratū ē: q cā receptiōis est materia. Et quasi inuit dissolutiōem dicēdo: q materia nō ē cā receptiōis simplici: sed cā receptiōis trāsmutabilis. s. receptiōis huius entis indiuidualis: unde necesse ē ut illud qd non recipit receptiōem indiuiduali: ut nō sit materiale aliquo mō. Et sic nō remanet locus qōnis: hac ille. Ex qbus uerbis patet q intellectus possibilis recipit u'lr. Et q materia nō ē rō nisi recipiēdi lignate. Et iō p' hoc non tollit q aliqd abstractū a materia possit recipere uniuersaliter sicut ē intellectus materialis.

¶ Sed dices quare ē q solus intellectus possibilis de nouo recipit accidentia ista q sunt spēs intelligibiles. & tamē nulla alia itelligētia scdm Auerroym pōt aliqd accidēs recipere.

¶ Sed ad hoc dicimus nos q hoc nihil ē querere. oīum enim querere cās ē hoīs indisciplinati: & iō dico q hoc accidit intellectu possibili: quia talis intellectus est obrinēs postremū gradū in ordine entīū abstractorum: ut patet i tertio de anima commen. xix. Et ideo ex sui i'perfectiōe accidit sibi hoc q recipiat.

¶ Ad tertium dubium respondēt q non ē similitudo de priō motore: & de ipso intellectu agente. Nā ante q intellectus agens causet speciē intelligibilē: precessit noua actio in phāasmate: quia tale phāasma fuit nouiter productū ab obiecto extrinseco: similiter cogitativa in qua subiectiue est ipsum phāasmaeducta est de potētia materiae ab agēte particulari puta a uirtute informatiua existēte in semine. Sed si tu ponas primū motore immediate producere ipsum orbē de nouo: Talis nouitas nō habet ad aliud agens reduci. Nisi in ipsum primū motore. quia nulla alia nouitas precessit: sicuti est in phāasmate: respectu intellectus agētis: quia phāasma non depēdet effectiue ab intellectu agente. sicut orbis effectiue dependet a primo motore. & ppter hoc nouitas in orbe habet reduci ad primū motore. & p hoc ē patet solutio ad id quod queritur quare est: q intellectus agens agit in intellectum possibilem medi

re phantasmate quod est instrumentum nouum: cum tamen intelligentia non agat in ista inferiora nisi per instrumentum aeternum quod est corpus celeste. Ad hoc respondet datus rationem diuersitatis. Nam ipsa intelligentia est causa effectiua omnium generabilium & corruptibilium. Intellectus autem agens non est causa effectiua phantasmatum. Ista est solutio quorundam similitudinum Auerroystarum: sed salua semper reuerentia tatorum uiroque mihi uidetur quod ista solutio non soluat. argu. Alberti. licet enim precesserit aliqua nouitas in factione phantasmatum quod ad suam essentiam: tamen quantum ad actionem illam per quam intellectus agens nunc agit in phantasma sortis: & prius non agebat ista nouitas non potest reduci ut uidetur nisi ad intellectum agentem. & est ratio fortis apud me. Nam si ponere, in primo caelum esse ab aeterno productum & tamen quod ipsum caelum non ab aeterno fuerit motum sed incepit moueri in tempore determinato. patet quod ista nouitas non hinc reduci secundum philosophos & secundum Auerro. in. viii. phi. nisi in ipsum primum motorem. & tamen patet quod ista nouitas non esset nisi quantum ad actionem motiuam: quia uergetur dicere quod primus motor nunc mouet celum: & prius non mouebat. ergo est motor in potentia. consequentia ista conceditur ab Auerro. quare etiam a pari uidetur quod ualeat de phantasmate. Intellectus agens nunc agit in phantasma. Et prius non agebat. ergo est motor in potentia. Preterea si responsio illa ualeat sequeretur quod secundum commentatorem deus potest immediate mouere caput meum. quia ego dicam quod aliqua nouitas precessit in fauore capitis mei a uirtute informatiua. hoc autem commentator negat quia deus mediante caelo mouet ista inferiora secundum philosophos. Et ideo aliter ego soluo argu. Alberti. unde dico quod illa propositio omne quod quicquid agit & quicquid non essentialiter. est motor in potentia. modo sic falsa est minor quam dicit quod intellectus quandoque agit essentialiter & quandoque non agit essentialiter. imo intellectus agens semper agit per se & essentialiter. sed quod quandoque dicatur agere hoc accidit ei. per quo tu debes scire quod intellectus agens & intellectus possibilis. prius & per se respiciunt totam speciem humanam: primum & adequatum suum mobile. secundario autem & quasi per accidens respiciunt determinatum in diuiduum: puta sortem uel platorem. Et potest dari ad hoc accommodatum exemplum de materia prima. In qua sunt omnes formae materiales in potentia. Et etiam potest dari exemplum de primo motore. in quo sunt omnes formae materiales in actu: ut habet commentator in. xii. meta. in com. xviii. quod ego intelligo de actu uirtuali & eminentiali & non de actu formali. patet autem quod per se potentia subiectiua materiae primo & per se respicit formam in communi: sed hanc determinatam formam secundario & quasi per accidens respicit. sicut patet primo celi comen. cxii. Similiter intentio primi motoris prius & per se secundum philosophos terminatur ad ipsam speciem: per accidens autem & quasi secundario terminatur ad in diuiduum. sicut habet uideri in duodecimo metaphi. xxxvii. & li. comen. Et propter hoc etiam bene dixit Auerro. quod natura primo intendit spiritum. Ita tu debes imaginari de intellectu possibili & de intellectu agente in uia Auerro. quod intellectus possibilis per se respicit speciem humanam: & sic non quandoque dicitur intelligere & quandoque non. imo intellectus possibilis ut sic semper intelligit. Et propter hoc commentator in commento quarto. & in commento uigesimo & trigesimo sexto tertii de anima posuit intellectum speculatiuum aeternum secundum speciem. Similiter etiam intellectus agens respectu totius speciei humanae quam non potest deficere teste Auerro. in. viii. phi. in comen. xxxv. non dicitur quandoque agere: & quandoque non: imo semper agit: sed si dicatur quandoque agere & quandoque non. hoc accidit ei. quia hoc erit respectu determinati in diuiduum: quod non est mobile adequatum eius: Et est exemplum accommodatum super hoc. In re enim difficili teste Auerro. in tertio de anima. licet exemplis uti. Si enim poneremus unum ignem aeternum qui continue combureret omnia combustibilia certum est quod ipse ignis diceretur semper comburere. sed si quis de nouo apponeret ei aliquid nouum combustibile. Talis ignis respectu istius non diceretur semper comburere. Sed per accidens diceretur nunc comburere: & prius non. Et ista est indubitata sententia Auerro. in tertio de anima in commento quinto in solutione secundae questionis: & eiusdem in commento uigesimo. & in commento decimono nono & trigesimo sexto. Ad formam igitur argumenti ipsius Alberti nego similitudinem: de primo motore respectu orbis & de intellectu agente respectu sortis: qui non est orbis. Cui primo & per se assistit intellectus agens. Et ideo cetera non sunt paria. Comparat enim id quod est per se ad illud quod est per accidens. Et ideo argumentum commentatoris secundum uiam suam procedit de primo motore quod si quando mouetur & quandoque non est motor in potentia. sed de intellectu agente respectu sortis non ualeat propter causam quae dicta est. Et uides quod ista solutio mea uadit usque ad radices doctrinae Auerro. & multos tu uides in hoc gymnasio qui uadunt cristato capite qui haec ignorant. Sed laus deo semper attribuatur.

¶ Similiter ad aliud quaesitum respondeo. Argumentum enim illud imaginatur quod phantasma nouum sit adequatum instrumentum intellectus agentis. Sed hoc est falsissimum secundum Auerro. quia datur illud: & sit. A. phantasma nouum quod est adequatum instrumentum intellectus agentis: patet autem quod tale aliquando corrumpitur. Cum sit corruptibile. Et tunc sequitur quod intellectus agens carebit suo adequato instrumento quia corruptum non potest redire idem necessario naturaliter loquendo. Et tunc intellectus agens erit otiosus in natura. quia amplius non producet species. Agens enim naturale naturaliter agens non potest exire in suam actionem sine suo adequato instrumento. Quare oportet dicere quod adequatum instrumentum intellectus agentis sit phantasma hominis secundum speciem: non phantasma huius hominis.

¶ Sed obicies contra hoc. Nam ex primo metaphi. actiones sunt suppositorum: nisi esset quod illud intelligitur ut quod non ut quo.

¶ Vnde breuiter ad illud quesitum dum queritur quare intellectus agens agit mediante instrumen-
to corruptibili secundum indiuiduum. Et alia intelligentia agunt mediante instrumento aeterno se-
cundum indiuiduum: dico: quia talis natura est: & quia accidit ei in quantum intelligentia est: licet
non accidat ei in quantum talis: quod assistat orbi corruptibili secundum indiuiduum: unde sicut dicunt
peripatetici quod intelligentia mouens celum per se intendit motum aeternum: & quod ista circulatio hodi-
erna quae precessit non primaria intentione intenditur ab intelligentia: sed secundaria intentione:
pro quanto uidelicet ista circulatio facit ad continuationem motus aeterni: sic diceret commentator
de intellectu agente quod primaria intentione intendit causare species intelligibiles: ut continetur in
tellectio aeterna secundum speciem in intellectu possibili quantum ad nos considerato: sed quod intelle-
ctus agens causet hanc speciem intelligibilem hoc secundaria intentione intenditur. Et ita de intelle-
ctu possibili dicatur suo modo: uidelicet quod intellectus possibilis primaria intentione intendit intelli-
gere aeternum secundum speciem quod competit speciei humanae: cui assistit: sed hoc uel illud intelli-
gere fortis uel platonis secundaria intentione intendit.

¶ Sed adhuc intellectus hominis non quiescit. Mirabile enim uidetur: quomodo est hoc quod intellectus
agens & intellectus possibilis non primaria intentione intendant ista singularia Circa quae agunt: &
a quibus pati habet intellectus materialis cum actiones sint suppositorum sicut circa quod.

¶ Sed ad hoc nos dicimus quod ista admiratio quae tangitur in argumento prouenit ex falsa imaginati-
one: Imaginatis enim quod ita est in rebus abstractis a materia: & in rebus aeternis: sicuti est in geuerabilibus
& corruptibilibus: sed ista est imaginatio uana secundum philosophos. Nam secundum philoso-
phorum sententiam. Entia abstracta primaria intentione intendunt species ipsas. Et secundaria in-
tentione intendunt indiuidua. Sed in generabilibus & corruptibilibus secus est: Quia talia prima-
ria intentione intendunt indiuiduum. Et secundaria intentione intendunt speciem. Vnde si me-
dicus intendit sanitatem: primaria intentione intendit sanare socratem. & secundaria intentio-
ne intendit hominem. & sic est de intellectu agente: & propter hoc dixit Auerroys in commento. xix.
quod intellectus agens nihil intelligit eorum quae sunt hic.

¶ Ultimo contra istam opinionem instatur. Nam tu dicis quod intellectus possibilis intelligit quidita-
tes rerum per susceptionem specierum intelligibilium. Et si ita est quero a te. utrum tales quidita-
tes sint substantia uel accidens: & quicquid detur ego reflectam argumentum quod tu fecisti in hoc
contra primam opinionem.

¶ Sed ad hoc soluimus dicentes: quod tales quiditates relucens in speciebus intelligibilibus: ad cau-
sationem specierum factam ab intellectu agente causantur species subiectiuae in intellectu possibili: &
ex consequenti quiditas relucens in specie causatur in intellectu in esse obiectiuo. Et ideo dicimus quod
tales quiditates obiectiuae & representatiuae possunt esse. & subiectiuae & accidentiuae secundum diuersita-
tem phantasmatum existentium in cogitatiua.

¶ Sed arguebat socius quod species intelligibiles ad mentem Auerroys non possunt dari: quia tunc da-
rentur ydeae platonis. nam tales quiditates uidentur esse ydeae platonis.

¶ Sed ego dixi quod non sequitur. Nam secundum Auerroym species intelligibiles in quibus relucens
quiditates non sunt omnino separatae. Dependunt enim a phantasmatis & sunt colligatae cum
ipsis ut patet tertio de anima commento trigesimo. Non sic autem posuit Plato ydeas sicut scis.

¶ Sed adhuc remanet dubitatio contra istam positionem quia si species intelligibilis obiectiuae reci-
pitur in intellectu possibili: Tunc species ipsa denominaret ipsum intellectum possibilem: Et sic speci-
es intelligibilis a se denominaret intellectum possibilem a se ininum: & species ligni ligneum.

¶ Preterea uidetur contra sententiam Auerroys quod intellectus possibilis aliquid recipiat in se subiecti-
ue. imo uidetur quod quicquid recipitur in intellectu possibili recipiatur sicut locatum in loco. Ut habet
commentator in duodecimo metaphisice in commento decimo septimo loquens de intellectu possi-
bili dicit. Et intellectus de intelligentia agente & eius loco & prosperitate ex ipsa quae est in potentia est.
quasi locus istius: non quasi materia: haec ille.

¶ Sed licet istae dubitationes sint fortes: dicam tamen quid sentiam.

¶ Ad primum dico negando consequentiam. Nam ego posui quiditatem relucens in specie intel-
ligibili non sicut accidens in subiecto recipi in intellectu possibili: sed solum est ibi in esse obiectiuo. Et
sicut cognitum in cognoscente: sed bene posui ipsam speciem intelligibilem esse in intellectu per in-
formationem: sicut accidens in subiecto. Et propter hoc ipsa species intelligibilis denominat in-
tellectum possibilem in quo est: Dicimus enim intellectum esse informatum per speciem intelli-
gibilem a se. Sed obiectum relucens in specie non denominat intellectum quia non est in eo p-
informationem: sed solum est in esse obiectiuo. Et ideo intellectus possibilis non denominatur a se in-
nus a quiditate a se relucens in specie intelligibili a se. & ex hoc patet tibi declaratio illius dicti
Alberti Magni in capitulo quarto secundi sui libelli de intellectu & intelligibili: ubi habet quod eadem forma
est in intellectu possibili: & in materia. quia est eadem obiectiuae & representatiuae. & non est eadem
secundum suum esse reale & formale quod habet in materia extra animam. sicut pessime intellexit pri-
ma opinio. Nam idem Albertus in tertio de anima super expositione textus comenti trigesimo dicit.

habet. Non enim hic lapis demonstratus in esse materiali extra animam est in anima: sed spes lapidis est in anima. & ibi expresse Albertus secundum propriam opinionem concedit spes intelligibiles cuius oppositum falso sibi imponebat opinio priora. quod at illa responsio sit bona in qua diximus quod quoditas relucens in spe non est in intellectu sicut accidens in subiecto. sed in esse obiectivo patet: quod habet de intentione Magni Alberti in primo posteriorum. ca. iii. ubi habet quod uel non est in intellectu sicut accidens in subiecto: sed est in se abstractio. Et habet sibi in intellectu esse: quod est abstractum esse. Et ideo intellectus non dicitur humanus ab hominis forma: ne ligneus a forma ligni. Et hanc eandem sententiam reperit ipse in cap. xii. illius primi tractatus tertii de anima. Et dicit quod hoc est sensus Auereoy. & patet quod Albertus loquitur de ipso uel quod relucet in ipsa spe: & eadem sententiam habuit subtilissimus Scotus meus in septimo meta. i. q. xviii. Et ista responsio est metaphisicalis & similis ualde sicut uides: posset et logice soluti argumentum. Nam ut colligitur ex sententia philosophi. ii. topicorum. ca. ii. duplex est denotatio accidentis. uidelicet secundum esse. & secundum inesse. Et sic dicere in proposito quod spes intelligibilis denominat intellectum denotatione de inesse. Et hoc modo dicatur de sensu respectu spei sensibilium suo modo. & has responsiones ignorauit Io. de gauda uo in. q. xviii. sed de anima. sicut uidere potes &c.

Ad secundum de auctoritate commentatoris in commento. xvii. xii. meta. Dico quod si uelimus saluare commentatoris a contradictione opus est distinctione. Commentator enim infinites in tertio de anima. Appellauit intellectum possibile esse sicut materiam intellectus agentis: & spes intelligibilium: ut patet in commento. v. xvii. xviii. & xxxvi. & xxx. Et ideo dico quod intellectus possibilis potest dici materia respectu intellectus agentis: & respectu specierum intelligibilium. & potest et dici locus secundum diuersas considerationes. in materia enim inueniuntur due considerationes: prima est quod non immediate recipit formam sed mediatis quantitatibus terminatis secundum Auero. semper machinat ad maleficium ratione priuationis annexae. Alia est conditio materiae quod ipsa recipit formam. & quod ipsa est in potentia & non sit in actu nisi per formam: cum nullius actiuitatis materia sit causa de se. Et considerando ad primam conditionem materiae intellectus possibilis respectu intellectus agentis rectius dicitur locus quam materia: quia non recipit signate & mediatis dimensionibus & non machinatur ad maleficium. unde sicut locus habet uirtutem conseruatiua locati: sic et intellectus possibilis est conseruatiuus spei: unde species intelligibiles quantum est merito intellectus possibilis nunquam corruperetur secundum Auero. sed quod corrumpatur habet est quia dependet a phantasmatis in esse. ut patet ex com. xx. & xxx. tertio de anima. & ad istam primam conditionem respiciens commentator dixit quod intellectus de intelligentia agente dicitur locus & non materia. Si uero consideremus secundam conditionem materiae: sic dico quod intellectus possibilis dicitur sibi & materia respectu intellectus agentis & respectu specierum intelligibilium. Intellectus. n. possibilis fit in actu per intellectum agentem: & per ipsum intelligibile: sicut materia suum modo fit in actu per formam. Et ista est formalis solutio magni Alberti in questione propria qua querit in libro de homine. ut spes intelligibiles sunt in intellectu ut in loco. & ex hoc patet error illius moderni qui finxit quod intellectus possibilis recipit essentias rerum secundum suum esse formale & materiale ad mentem Aueroys: & et ad mentem Alberti negauit species intelligibiles. ecce destructor totius philosophiae: quod falsitates & chimeras tuas uiris excellentissimis impois. Nonne Aueroys ad propriam com. xviii. tertii de anima dixit quod intellectus possibilis est omnia modo similitudinis & receptionis. Nonne Albertus Magnus dixit in. iii. de anima super expositione textus septimi: quod formae rerum materialiter nullo modo sunt in intellectu possibili. Nonne Albertus in tex. ii. & iii. tex. illius tertii. expresse fatetur spes intelligibiles: expresse et in tex. sexto & septimo & xxx. fatetur illud idem: sed quod opus est uerbis in illa questione prius adducta in libro suo de homine. fatetur spes intelligibiles. Frustra enim quesiuisset utrum spes intelligibiles sunt in intellectu possibili sicut in loco: si ipse negat spes. quod enim composita presupponit quoniam simplicem. opinio igitur illa non est Auero. nec Alberti. sed est opinio hominis habentis cogitatuam deprauatam. Restat modo soluere argumenta principalia adducta in principio questionis.

Ad primum dico quod illa auctoritas commentatoris in com. xv. xii. meta. intelligitur de omnibus aliis intelligentiis preter ultimam quod nulla recipit aliquod accidens.

Vel aliter anima intellectiua potest considerari dupliciter uno modo in se alio modo ut assistit orbi humano secundum Aueroys. primo modo non recipit aliquod accidens nec sua intellectio est accidens: quod est in intellectu eterna. sed secundo modo bene recipit aliquod accidens: quia accidit ei in quantum intelligentia est quod assistat orbi humano & quod sit ultima in genere entium abstractorum.

Ad secundum dico quod illa propositio nulla substantia separata patitur &c. intelligitur de passione corruptiua & transmutatiua. Et hoc apparet ex probatione Aueroys ibi. quia in quantum ipse materia est causa passionis & transmutationis: & ideo forma quae est separata a materia non patitur tali passione. Et sic argumentum concludit ueritatem de anima intellectiua: cum hoc tamen est quod possit pati ipsa anima intellectiua passione perfectiua. sicut etiam superius dixi ex intentione Aueroys in tertio de anima in commento. xxviii. Vide ibi ample.

Ad tertium dico quod commentator ibi loquitur secundum opinionem platonis: & sic et exponit illum textum dicens quod Aristoteli. ibi loquitur secundum opinionem aliorum. dicit enim quod illa non est opinio Aristoteli. sed Aristoteli. intendebat ibi demonstrare uim illius opinionis: unde exponendo commentatoris. per commentum. patet quod auctoritas illa adducta est de intentione platonis. commentator. n. i. iii. de anima in com. ii. recitat opinionem platonis & Themistii dicit. & debes scire quod nulla differentia est secundum expositionem Themistii & antiquorum expositorum & opinionem platonis in hoc quod intellecta speculatiua sunt eterna. & adiscere est rememorari. & subdit. Sed plato

dixit q̄ ista intellecta sunt in nobis quādoq̄. Et quādoq̄ nō pp̄ h̄: q̄ subiectū pp̄paratur quādoq̄. & quādoq̄ nō ad recipiendū ea. Ex quibus uerbis clare patet. q̄ cōmentator dū dixit in. vii. phi. i. cō. xx. q̄ cognitiō non fit ī cognoscente ita q̄ pars cognoscentis sit trāsmutata. sed fit quādo aliquid aliud trāsmutat q̄ hoc dixit cōmentator scdm̄ opiniōem Plato. nō scdm̄ mentem pp̄riā. Et illa auctoritas fuit lapsus burleiqui negauit species itelligibiles ī illo loco ad intentiōem cōmentatoris quia īquit ipse: Nulla substātia eterna scdm̄ cōmentatorem p̄t aliquod accidens recipere. Et illa auctoritas ēr fuit lapsus quorūdā excellentissimoḡ uiroḡ ī uia Auerrois. dicebāt enī fundantes se sup̄ illo cōmento. xx. septimi phisi. q̄ opiniō cōmentatoris fuit nō dari species itelligibiles. Et q̄ nostrū scire est reminisci ad mentem Auer. unde scdm̄ ipsos opiniō platōis & Aristō. & opiniō Auer. ī hoc sunt conuenientes.

Sed ista proculdubio non fuit sn̄ia Auer. q̄ patet p̄ ea q̄ subiungit cōmentator in illo cōm. xx. tertii de aīa qui posteaq̄ recitauerat opiniōem Themistii: & Platonis dicit. Cōsidera igitur q̄ est differentia īter istas tres opiniōes. s. Themistii: Platōis: & nostrā. Similiter idem cōmentator ī. vii. phi. cōm. xx. dixit q̄ illa opiniō fuit platōis: & nō est Aristō. sed uoluit demonstrare uim illius opiniōis. similiter cōmentator in cōmen. xx. sup̄ p̄rio posterioroḡ habet ista uerba. Nec est anticipatio sc̄ia p̄cedens ī sc̄ia discipuli: sicut sensibilibus priorū in re ad sensibilia secūda eius in tpe alio. Et illud est quia iā sentimus qd̄ iā prius sentimus: & cū sentimus illd̄ scdo scimus q̄ est illud qd̄ iā sentimus prius: quoniam si esset dispositio sc̄ia acquisita p̄ doctrinā cū sc̄ia p̄cedente hęc dispositio: Esset necesse ut sit disciplina recordatio. hęc ille Ex quibus uerbis clarissime patet q̄ scdm̄ Auerroym̄ nostrū scire nō est reminisci. imo ipse habet h̄ pro impossibili: quia ipse tenent q̄ intellectus possibilis de nouo recipiat species itelligibiles sicut ad lōgū demonstrari tibi sup̄ius ex intentiōe eius. Nec isti cū tota sua famositate possunt soluere istā auctoritatem nisi destruāt uia cōmentatoris &c. Ad quartum dico q̄ nihil phibet intellectū possibilem prius natura recipere speciem itelligibilem: q̄ actū itelligendi: Et ad auctoritatem phi dicens q̄ intellectus nihil est actu eoḡ q̄ sunt ante itelligere: dico q̄ uerum est scdm̄ suam essentiam: nam Arist. tibi loquitur contra opinionem antiquoḡ sicut optime dixit in hoc lo. gandauensis in. q. vi. tertii de anima.

Ad ultimū dico q̄ argu. cōcluderet ueritatem: si phāstima uirtute propria non cōcurrente opere itellectus agentis ageret ī intellectū possibilem. Nūc at nō est sic ī proposito. Nā species itelligibilis p̄ducitur ī intellectū possibilem uirtute itellectus agentis. Tāq̄ principalis agentis. Et phāstima ipsum cōcurrit tāq̄ agens minus principale. Accedit ad hoc q̄ īter potentiā & ipsum obiectū nō requiritur p̄portio ī cēntia nec ī natura: sed requiritur solū p̄portio motiui & mobilis. sicuti optie declarauit subtilissimus Scotus meus in secūdo meta. in. q. iii. & in. quarto sn̄ia: disti. xxxix. q. xi. Et sic decreui finem īponere q̄oni meae cum laude dei & uirginis marię in qua si quid dixi quod xp̄iane religioni aduersetur. Illud dictū scias ad opinionem Auerrois & philosophorum: Et a me ut recitatore opiniōis eorum non a me xp̄iano. Deo gratias. a quo est omnis sapientia & itellectus. Amen.

LAVS DEO. FINIS.

Marcus Antonius zimara de scō Petro de galatinis terrę hydrūti excellentissimo theologoḡ nūi t̄pis maḡis Mauricio hybernico ordinis minoroḡ ac p̄ceptorī meo obseruādissimo salutem.

Nō te latet p̄ religiosissime q̄ q̄ plures sectatores Auer. tempestate n̄ra species itelligibiles negauerūt idq̄ illis p̄ tāto cōtingit. q̄ fictionem illā Auer. de ueritate itellectus q̄ (ut inq̄t subtilissimus scotus) nec sibi nec aliis itelligibilis ē alr̄ tueri. nō potuerūt. ueq̄ q̄ h̄ maxie remotū ab opiniōe ei⁹ nobis apparuit. Ic circo ueritatis uiculo. & xp̄iane religiōis amore astrictus q̄onem formare p̄posui: q̄ sincerā & idubitatā sn̄iam Auer. ī hac materia: enuclearem quā tuę doctrię castigādā (anteq̄ ad alienas man⁹ pueniat) tradere cōstitui. Noui. n. sūmā fidem: pietatē: religiōem: sanctimoniāq̄ tuā. Noui (ut paucis tecū agā) q̄tū ualeas tū ingenio tū morib⁹ ac doctriā. Quāobrem mi Mauritiū hęc disceptationem n̄ram libenti aīo ad mitte. Et si qd̄ ī ea a me cōscriptū est: qd̄ xp̄iāe religiōi aduerset: deleas rogo. Fateor. n. me plura q̄ mani / festa sapiūt heresim ex alioḡ sn̄ia fuisse loquūtū. Ni hil. n. silentio p̄termisi: qd̄ p̄ declaratiōe Auerr. sn̄iā anectere uideat. Quare Auerroystā hic īsonare uidebis nō xp̄ianū hoīem. Idq̄ a nobis iō cōfectū est ut ubi mentem ei⁹ hūerimus: facile īposteḡ ip̄m imaginare possimus. Quod si iudiciū tuū hęc n̄ra cōscrip̄ta non asp̄nabit: ī posteḡ ad grauiora accingar. Vale & Marcū Antonīū tuū (ut satis) Ama.

Mauritius hybernicus ordinis minorum solerti artium doctori Marco Antonio zimara salutem.

Perlegi mi Marce Antonii questiōem tuā. in qua quid senserit Auer. de speciebus itelligibilibus ac curatissime disputasti. Enimvero nihil ī ea repperi. licet iudiciū meū in hac re modicū sit. quod castigatiōe dignū cēserem. Auerrois enī sententiā & oīum sententię ī hac materia uestigia es imitatus. illud q̄ mihi potissimū gratum fuit: q̄ te ad hoc onus suscipiendum theologiae ueritatis sinceritas prouocauit. Quapropter ego deo ḡtias agam. q̄ spes quam semper de te concepi meam & omnium sapien̄tum iudiciū nō est frustrata. Quo circa questiōem tuam quam a te Magnificus ac doctissimus patritius Venetus Antonius surianus exposulat: eam potes impune impressoribus imprimendam tradere. Vale. Laus Deo. Finis. Amen.

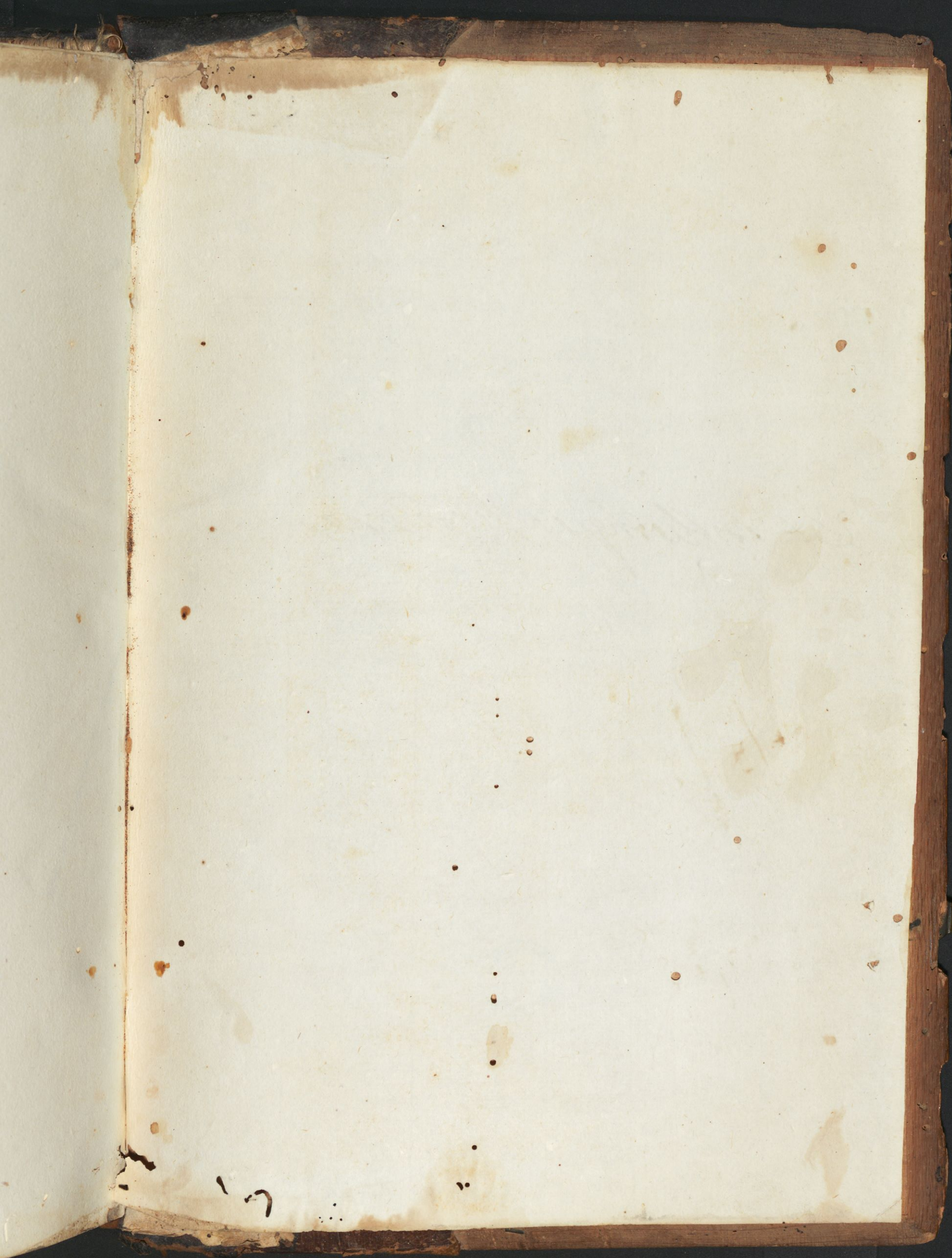

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

LAUS DEO FINIS

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Et Bibliotheca P. Andrea.

9 7
18
27
3333

25
7
22

OSREDNJA KNJIŽNICA SREČKA VILHARJA
BIBLIOTECA CENTRALE SREČKO VILHAR
KOPER - CAPODISTRIA

880002506

COBISS

